

Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària

PER UNA LLISTA DE PARADISOS FISCALS VALENTA I EFECTIVA

A l'espera que el dia 5 de desembre la Unió Europea presenti la seva anunciada llista oficial actualitzada sobre paradisos fiscals, des de la Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària, volem fer-vos arribar les nostres consideracions al respecte.

Des de fa anys són freqüents els grans escàndols provocats per filtracions a mitjans de comunicació d'importants llistes de grans fortunes, persones de renom i empreses que utilitzen els paradisos fiscals com a mitjà d'elusió, evasió fiscal o blanqueig de capitals. En aquest sentit, han estat molt divulgats i coneguts els escàndols de *Swissleaks* (a partir de dades extretes per l'exempleat d'HSBC, Hervé Falciani), *Luxleaks* el 2014 (que incrimina 343 grans empreses transnacionals i té com a facilitador qui va ser primer ministre de Luxemburg i actual president de la Comissió Europea, Jean Claude Juncker), *Panama papers* el 2016 o el més recent de *Paradise papers* el passat mes d'octubre. Aquest conjunt de filtracions han provocat en la ciutadania preocupació i indignació. Es tracta d'unes pràctiques que, per la seva importància fiscal i financera, suposen un atac frontal als serveis i prestacions propis de l'estat de dret. Però, **què són els paradisos fiscals i per què són tan nocius?**

La denominació paradís fiscal és una mala traducció de l'anglès "Tax haven" que es correspondria literalment amb "refugi fiscal". No obstant això, és l'OCDE qui des dels inicis denomina paradisos fiscals als territoris de baixa o nul·la tributació que paral·lelament reuneixen una altra de les següents característiques: manca d'intercanvi d'informació amb altres països, falta de transparència sobre els contribuents i manca d'activitat econòmica real al territori. No obstant això, la denominació de paradís fiscal de l'OCDE, que va ser comunament reconeguda i que van adoptar alguns països a l'hora de configurar les seves llistes, és una denominació que té un marcat contingut polític, no tècnic. Això s'ha demostrat en el procés de l'OCDE per reconsiderar la llista de 35 paradisos fiscals i de 12 països considerats règims fiscals preferencials l'any 2000, posteriorment al fet que en la cimera del G-20 de Londres de 2009 encarregués a l'OCDE prendre mesures per fer efectiu el propòsit de diversos caps d'estat i de govern d'acabar amb els paradisos fiscals que van afavorir l'esclat de la crisi financera.

L'OCDE va elaborar durant 2009 un protocol d'obligat compliment per a aquells territoris que volguessin sortir de la seva llista de paradisos fiscals. Aquest protocol obligava aquests territoris a signar acords d'intercanvi d'informació efectiva i a petició, de les autoritats fiscals o judicials, amb 12 països més o territoris a nivell internacional, que podrien anar acompanyats d'acords bilaterals per evitar la doble imposició.

El resultat de l'aplicació d'aquest protocol va ser que el 2011 la llista negra de paradisos fiscals de l'OCDE s'havia reduït a dos petits territoris, Nauru i Niue (traient de la llista negra més de trenta territoris amb el compromís d'harmonització a la nova normativa). Això sabent que en el seu funcionament fiscal i financer real molts dels territoris que van sortir de la llista segueixen avui dia sent paradisos fiscals de facto, però no a nivell de reconeixement polític internacional. En general, les mesures que posteriorment a la cimera del G-20 del 2009 a Londres es van desenvolupar internacionalment, amb el pretext d'implementar mesures per abolir els paradisos fiscals, van constituir una autèntica burla a la ciutadania, una cortina de fum que ha fet possible que aquests territoris hagin adquirit aspectes d'una honorabilitat de la qual estaven mancats, en desaparèixer de la llista de l'OCDE, quan en realitat no ha canviat el seu funcionament.

Hi ha altres llistes de paradisos fiscals a més de la citada de l'OCDE. D'organitzacions internacionals (FMI, GAFI, FSF) i també diferents llistats de països concrets en els quals freqüentment existeixen en la seva relació interessos polítics no reconeguts. En el cas d'Espanya, el RD 1080/1991 establia l'existència de 48 països considerats paradisos fiscals. No obstant això a dia d'avui, després d'haver signat diversos convenis d'intercanvi d'informació i uns altres per evitar la doble tributació, només en queden 33.

El FMI va apel·lar, en principi, a una consideració exclusivament tècnica per catalogar un país o territori

com a paradís fiscal, quan defineix i denomina un paradís fiscal com un “offshore financial centre (OFC)” o més freqüentment denominat com a Centre financer extraterritorial per a no residents. Que són aquells països o territoris que reuneixen una sèrie de característiques en els seus “sistemes jurídics *offshore*” que fa especialment atractiu el seu ús per a agents de fora del territori: grans fortunes, grans empreses, grans fons de negocis i especulació internacional. Aquest sistema jurídic *offshore* està associat a països de molt baixa o nul·la tributació, però el que fonamentalment els defineix és la seva opacitat o falta de transparència i el seu secret bancari, que impedeixen a autoritats fiscals i jutges d'altres països investigar la traçabilitat dels capitals delictius i criminals. També aquests llocs estan associats a una falta ostensible d'activitat de l'economia real.

Les particularitats jurídiques d'aquests centres possibiliten, a part de la constitució de filials bancàries i la possibilitat de domiciliar les societats en general, les seves matrius o filials, la constitució d'una sèrie de figures jurídiques com a societats pantalla i instrumentals, *trust* o fideïcomisos, fundacions i altres figures jurídiques, per mantenir ocults els capitals i les operacions comercials delictives o criminals de tot tipus; fent possible per diversos mecanismes l'elusió fiscal, l'evasió fiscal i el blanqueig de capitals de la corrupció o la criminalitat organitzada. D'altra banda, els capitals que per allí transiten no “dormen” allí comunament, sinó que aquests centres constitueixen grans plataformes internacionals de comerç i especulació internacional. També hem d'assenyalar que la ciutadania internacional no es beneficia d'aquests paradisos per a rics, criminals i transnacionals, sinó que la seva existència provoca inestabilitat i crisis financeres i socava letalment els sistemes impositius i per tant els mitjans dels quals els estats disposen per promoure treball i garantir les prestacions i serveis públics de qualitat per als seus ciutadans, propis d'un estat de dret.

Des que el 2009 a la Cimera de Londres del G-20 es va declarar la intenció d'acabar amb els paradisos fiscals i va fracassar l'intent iniciat per l'OCDE aquell mateix any, hi ha hagut diversos intents per combatre els paradisos fiscals i en particular el secret bancari de les jurisdiccions *offshore*, principal obstacle internacional per a la seva eradicació. En aquest sentit el posterior projecte “Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS) sobre “l'Erosió de la base imposable i trasllat de beneficis” de la pròpia OCDE, que pretén combatre les estratègies de planificació fiscal de les grans empreses per traslladar els seus beneficis a països d'escassa o nul·la tributació, evitant d'aquesta forma eludir el pagament de l'impost de societats.

El “Common Reporting Standard” (CRS) o “Estàndard per a l'Intercanvi automàtic d'Informació” sobre comptes financers en matèria fiscal que combat l'evasió i el frau fiscal o el blanqueig de capitals, és avalat pel propi G-20 a partir de 2013, comproment-se els països que el formen a adoptar i promoure a nivell global l'intercanvi automàtic d'informació tributària com el nou estàndard per 2014, any en què els ministres de finances i els Governadors dels Bancs Centrals del G-20 van aprovar el CRS. A Europa l'aprovació de la Directiva 2014/107/UE del Consell incorpora el model CRS referent a l'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal. Pel que fa a Espanya en el RD 1021/2015 s'estableix l'obligació d'identificar la residència fiscal de les persones titulars de comptes o que les controlen i d'informar en l'àmbit d'assistència mútua internacional.

Creiem que tots els intents per promoure l'harmonització fiscal del BEPS o per combatre l'evasió i el blanqueig de capitals, via estandardització de protocols automàtics d'informació fiscal, són intents que poden convertir-se de nou en paper mullat. Després d'anteriors mesures els capitals *offshore* i la utilització d'aquests territoris per les empreses segueixen augmentant sense trobar-se amb molts problemes, ja que a la base del gran problema financer internacional resideix el gran poder i l'imparable desig dels grans capitals per acumular beneficis evitant costos fiscals i promovent des d'aquestes plataformes *offshore* grans negocis internacionals mitjançant el comerç internacional que es realitza en gran part a través dels paradisos fiscals, i majoritàriament aquests negocis tenen un caràcter especulatiu.

Les mesures que s'estan prenent no qüestionen els problemes de fons dels mal anomenats paradisos fiscals, que constitueixen mecanismes globals d'inestabilitat financera, econòmica i social, de precarització de la democràcia, de redistribució de rendes del treball cap al capital, d'aprofundiment global de les desigualtats i de la pobresa al Món.

A la base del problema hi ha un ordenament jurídicopolític internacional al servei de les grans empreses i capitals i que, no solament consent, sinó que també promou activament per mitjà de tractats internacionals, traves a la possibilitat d'una harmonització fiscal internacional i per tant permet el dúmping fiscal i que els paradisos fiscals s'erigeixin en jurisdiccions especials al servei dels poders econòmics. Per a això aquestes jurisdiccions, a part de fiscalitats nul·les o preferencials, disposen de múltiples facilitats en el seu

ordenament per mantenir en l'anonimat als propietaris últims d'empreses i patrimonis. Són conegudes les facilitats que existeixen en aquests territoris per obrir sucursals i filials bancàries, societats filials, instrumentals i pantalla, trust o fideïcomisos, fundacions i altres instruments per a l'ocultació financera. I és comú el fet que bancs, gabinets fiscals i d'advocats dediquin una gran activitat a construir vehicles d'elusió i evasió fiscal i a promoure una enginyeria fiscal i financera que assessora empreses i capitals sobre els itineraris *offshore* més convenients per desprendre's de càrregues fiscals i això, sovint, sota la més absoluta opacitat. Avui es construeixen eines d'evasió i elusió fiscal a mida per a cada cas, utilitzant en ocasions creuaments encadenats de societats *offshore* i trust situats en diferents paradisos fiscals, constituint autèntics entramats societaris *offshore* que fan pràcticament impossible conèixer els beneficiaris últims dels patrimonis. Cada vegada més les eines que el G-20 i l'OCDE construeixen des de dalt per fomentar la transparència i fer més assequibles a les autoritats internacionals la persecució del frau fiscal són cortines de fum, l'enginyeria financera crea i crearà altres eines jurídiques *offshore* que faran que tot esforç s'estavelli en el mateix mur: **com intercanviaran les institucions financeres una informació de la qual ni ells mateixos disposen?**

Per aquest motiu qualsevol política fiscal i financera internacional que vulgui realment ser efectiva per preservar el bé comú, s'ha de plantejar necessàriament promoure mitjans globals eficaços d'harmonització fiscal i la comunitat internacional ha de buscar formes d'enfrontar-se i acabar amb els règims jurídics *offshore* que mantenen una situació de gran injustícia fiscal i financera, perquè permeten l'opacitat pròpia del secret bancari. Fa falta un organisme internacional a nivell fiscal i financer que promogui normes fiscals internacionals justes i que reguli els usos, aplicant si escau sancions als països o empreses que utilitzin males pràctiques.

Mentre no existeixi aquest ordenament internacional legislatiu, supervisor i sancionador, seguirem albirant la punta de l'iceberg de la delinqüència fiscal quan diverses filtracions, com les que parlàvem al principi, segueixin passant, a través de mitjans periodístics, informacions més o menys valuoses per ser disseccionades per l'ICIJ i altres periodistes de recerca, això sí, procurant no caure a les xarxes de legislacions que cada vegada tendeixen més a penalitzar als filtradors d'informació que als evasors.

En general des de la Plataforma de fiscalitat justa ambiental i solidària creiem que es poden considerar paradisos fiscals aquells centres financers que realitzen una activitat desregulada, descontrolada i aliena a les regulacions que disposen altres països amb els quals es relacionen, això perquè estan majorment destinats a promoure uns negocis i fiscalitats *offshore* amb empreses o particulars no residents, activitat incentivada per l'escassa o nul·la tributació i l'escassa o nul·la transparència.

En aquest sentit **trobem adequat considerar paradisos fiscals a nivell internacional tots i cadascun dels països que figuren en la taula de Paradisos fiscals de l'Informe de l'Observatori de responsabilitat social corporativa (ORSC) 2015 i que figura com a annex* al final d'aquest article.** Esperem que la llista normativa de la UE que, en principi, es donarà a conèixer el 5 de desembre se li assembla.

No obstant això, mentre esperem que es donin circumstàncies polítiques internacionals que facin factible acabar amb els paradisos fiscals, recordem aquí les mesures que fa temps veiem necessàries en la lluita contra aquestes clavegueres financeres:

- Pressionar des de tots els àmbits administratius, començant des dels municipis, perquè s'aprovin mocions en què es declari [Zones lliures de paradisos fiscals \(ZLPF\)](#).
- Exigir la incorporació de mesures de responsabilitat fiscal de les empreses en els criteris de contractació pública de les administracions tal com proposa la campanya ZLPF
- Obligar totes les empreses i corporacions (no només a aquelles que facturen més de 750 milions d'euros anuals com marca la llei actualment) a que informin anualment de les seves inversions, beneficis i impostos pagats país per país, i no globalment com actualment passa, de manera que no puguin amagar els seus guanys. Alhora exigim que aquesta informació sigui d'abast públic.
- Ordenació de nous delictes vinculats a l'oferiment per part d'assessors al mercat dels serveis idonis per a la defraudació tributaria. exigint responsabilitat solidària a totes aquelles empreses o

professionals que ofereixin serveis de facilitació de construcció de vehicles de frau i elusió.

- Reclamar als nostres representants polítics incidència a nivell de la Unió Europea perquè es creïn sancions que penalitzin els països o territoris que conservin el secret bancari i l'opacitat en la propietat de les societats, en perjudici de les arques públiques dels estats, així com aquells països que utilitzin el seu sistema tributari per realitzar dúmping fiscal. En aquesta línia proposem la imposició de taxes o aranzels equivalents a la pèrdua econòmica que genera l'intercanvi econòmic amb països considerats paradisos fiscals.
- S'ha d'exigir un Impost a les transaccions financeres (ITF) capaç de dissuadir l'enorme flux especulatiu que es negocia des d'aquestes plataformes opaques. Així com la creació d'organismes internacionals que treballin per a una futura harmonització fiscal.
- Creació d'un organisme internacional que vetlli pel respecte a unes normes fiscals justes, que garanteixi un efectiu intercanvi d'informació, amb capacitat de proposar sancions a països i empreses que no actuïn d'acord amb aquests principis i que treballi per a una millor harmonització dels sistemes fiscals a nivell global.

1 de desembre de 2017

La Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària està formada per persones a títol individual i per un conjunt d'entitats que comparteixen una preocupació per l'evolució del sistema fiscal, cada vegada més regressiu i injust, i les desigualtats socials que se'n deriven.

Entitats promotores de la Plataforma per una fiscalitat justa:

ATTAC ACORDEM, CCOO de Catalunya, CONFAVC (Confederació d'AAVV de Catalunya), CRISTIANISME I JUSTÍCIA (CJ) – Fundació Lluís Espinal, CUS (Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat), ECOLOGISTES EN ACCIÓ, FETS (Finançament Ètic i Solidari), Projecte FIARE, GESTHA Catalunya (Sindicat de Tècnics d'Hisenda), L'OCUC (L'Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya), MLP (Moviment Laic i Progressista), Oxfam Intermon, UCC (Unió de Consumidors de Catalunya), UGT de Catalunya, Economistes en acció (Grup Economia Social del Col·legi d'economistes).

Entitats adherides:

ACTUA. Plataforma Jove per l'1 de maig, AICEC-ADICAE Catalunya, AJEC (Associació de Joves Estudiants de Catalunya), CECAD (Confederació d'Entitats Catalanes d'Atenció a la Dependència), ENGINYERIA SENSE FRONTERES, ECAS (Entitats Catalanes d'Acció Social), Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, Joves d'Esquerra Verda (JEV), JUSTÍCIA I PAU, PTP (Associació per a la Promoció del Transport Públic), Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Plataforma per una Fiscalitat justa, ambiental i solidària – www.fiscalitatjusta.cat – fiscalitat@gmail.com

ANEXO 3: PARAÍOS FISCALES SEGÚN EL OBSERVATORIO DE RSC

PAÍSES	REAL DECRETO 1080/91	OCDE (25/03/10)	TAX JUSTICE NETWORK	PARLAMENTO EUROPEO
ÁFRICA DEL SUR				X
ANDORRA	X		X	X
ANGUILLA	X		X	X
ANTIGUA Y BARBUDA	X		X	X
ANTILLAS HOLANDESAS	X		X	X
ARUBA	X		X	X
BAHAMAS	X		X	X
BAHAREIN	X		X	X
BARBADOS	X		X	X
BELIZE		X	X	X
BERMUDAS	X		X	X
BRUNEI	X	X	X	X
CHIPRE	X		X	
DJIBUTI				X
DOMINICA	X	X	X	X
DUBAI			X	
EMIRATOS ÁRABES UNIDOS	X			X
EEUU DELAWARE			X	X
GIBRALTAR	X		X	
GRANADA	X	X	X	
GUAM				X
GUERNESEY	X		X	X
HONG KONG	X		X	X
ISLAS FIJI	X			X
ISLA DE MAN	X		X	X
ISLAS CAYMAN	X		X	X

ISLAS COOK	X	X	X	X
ISLAS MALVINAS	X			
ISLAS MARIANAS DEL NORTE	X			X
ISLAS MARSHALL		X	X	X
ISLAS SALOMON	X			X
ISLAS TURKS Y CAICOS	X		X	X
ISLAS VÍRGENES AMERICANAS	X		X	X
ISLAS VÍRGENES BRITÁNICAS	X		X	X
IRLANDA			X	
JAMAICA	X			
JERSEY	X		X	X
JORDANIA	X			
KIRIBATI				X
LABUAN			X	X
LÍBANO	X		X	X
LIBERIA	X	X	X	
LIECHTENSTEIN	X		X	X
LUXEMBURGO	X		X	
MACAO	X		X	X
MADEIRA			X	
MALDIVAS			X	X
MALTA	X		X	
MAURICIO	X		X	X
MICRONESIA				X
MÓNACO	X		X	X
MONTSERRAT	X	X	X	X
MYANMAR		X		
NAURU	X	X	X	X
NIUE		X		X
OMÁN	X			
PALAU				X
PANAMÁ	X	X	X	X
PAÍSES BAJOS			X	
FILIPINAS		X	X	X
POLINESIA FRANCESA				X
PUERTO RICO				X
SANTA LUCÍA	X	X	X	X

SAN KITTS Y NEVIS			X	X
SAN MARINO	X			X
SAN VICENTE Y GRANADINAS	X		X	X
SAMOA			X	X
SEYCHELLES	X		X	X
SINGAPUR	X		X	X
SUIZA			X	X
TONGA				X
TRINIDAD Y TOBAGO	X			
TUVALU				X
URUGUAY		X	X	X
VANUATU	X	X		